

KRONIKA

DAGMARA MATEJA* | UNIwersYTET WARSZAWSKI

II Międzynarodowy Kongres Języka i Kultury Polskiej, Szczecin, 20–22 września 2023 roku

<https://doi.org/10.31286/JP.001011>

W dniach od 20 do 22 września 2023 roku odbyła się druga edycja Międzynarodowego Kongresu Języka i Kultury Polskiej zorganizowana przez Instytut Językoznawstwa oraz Instytut Literatury i Nowych Mediów Uniwersytetu Szczecińskiego. Warto nadmienić, że projekt kongresu zaczął kształtować się w 2019 roku, kiedy to reprezentanci polonistyki i neofilologii spotkali się, by zarysować koncepcję tego przedsięwzięcia. Od początku głównym celem organizatorów było dążenie do rozszerzenia perspektyw badawczych w zakresie tych dyscyplin oraz stworzenie platformy umożliwiającej wymianę wiedzy i doświadczeń między badaczami z kraju i z zagranicy. Tegoroczne wydarzenie wyróżniało się bogatym programem i szeroką gamą tematów, wykraczającą poza tradycyjne ramy językoznawstwa i literaturoznawstwa. Komitet organizacyjny zaprosił badaczy z różnych dziedzin i międzynarodowych ośrodków zajmujących się polszczyzną i polskim dziedzictwem. W programie znalazły się wykłady plenarne, dyskusje panelowe oraz referaty wygłaszane w sekcjach. Kongres uroczystie otworzyli przedstawiciele władz US i organizatorzy spotkania: Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Szczecińskiego Waldemar Tarczyński, prorektor ds. nauki US Andrzej Skrendo, dyrektor Instytutu Językoznawstwa US Jolanta Mazurkiewicz-Sokołowska, dyrektor Instytutu Literatury i Nowych Mediów US Piotr Krupiński oraz przewodnicząca komitetu organizacyjnego Międzynarodowego Kongresu Języka i Kultury Polskiej Adrianna Seniów.

Pierwszego dnia odbyły się trzy sesje wykładów plenarnych. W czasie kongresu wygłoszono osiem referatów plenarnych. W pierwszym panelu Anna Dąbrowska z Uniwersytetu Wrocławskiego przedstawiła najważniejsze metody i wyzwania w nauczaniu języka polskiego jako obcego, a Kōji Morita z Tokijskiego Uniwersytetu Studiów Międzynarodowych mówił o funkcjonowaniu polonistycznych ośrodków akademickich w Japonii. Następnie głos zabrał Waldemar Martyniuk z Uniwersytetu Jagiellońskiego i Państwowej Komisji ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, który przybliżył współczesne standardy i procedury oceny znajomości języka polskiego jako obcego. Funkcję moderatora pełnił Przemysław Gębał z Uniwersytetu Gdańskiego. Druga sesja panelowa zgromadziła przedstawicieli organizacji zaangażowanych w promowanie języka polskiego na świecie oraz w nauczanie języka polskiego poza granicami kraju. Dyskusję moderowała Nina Pielacińska z US. Głos zabierali:

* d.mateja@uw.edu.pl; ORCID: 0000-0003-1217-5329

Mariusz Czech z Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (*Programy NAWA wspierające zagraniczne polonistyki*) oraz Małgorzata Kamińska z Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (*Misja Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą w rozwój języka i kultury polskiej poza Ojczyzną*). Trzeci panel został poświęcony literaturze i jej przekładom – moderatorem był A. Skrendo z US. Wystąpienie rozpoczął Wojciech Charchalis z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, który zaprezentował analizę różnych przekładów *Don Kichota*. Następnie Joanna Trzeciak-Huss z Uniwersytetu Stanowego w Kent podzieliła się swoimi doświadczeniami związanymi z tłumaczeniem wierszy Zuzanny Ginczanki. Inga Iwasiów z US omówiła pisarstwo jako specjalizację w ramach studiów polonistycznych.

Drugi dzień konferencji zainaugurowała Brygida Helbig z UAM wystąpieniem na temat Polonii niemieckiej. Następnie Bernhard Brehmer z Uniwersytetu w Konstancji omówił przyswajanie rodzaju gramatycznego w języku polskim jako odziedziczonym w Niemczech. Jako ostatni w tej części głos zabrał P. Gębal z UG, który zaprezentował referat poświęcony metodyce nauczania języka polskiego jako języka obcego i drugiego, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji ukraińskich imigrantów w Polsce. Podczas drugiego dnia kongresu odbywały się także dyskusje w sześciu sekcjach tematycznych. W ramach pierwszej z nich skoncentrowano się na współczesnej polszczyźnie. Prezentacje prelegentów dotyczyły zarówno dyskursu medialnego, jak i parlamentarnego oraz innych zjawisk występujących w najnowszej polszczyźnie. Moderatorem tej sekcji był Piotr Żmigrodzki z Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk. Michał Szczyszek z UAM przedstawił koncepcję badań korpusowych języka parlamentarnego w dyskursie publicznym. Następne dwa wystąpienia wygłosiły badaczki z Uniwersytetu Warszawskiego. Anna Miłoszewska-Kiełbiewska zajęła się tematem komentowania na facebookowych grupach kobiecych, a Dagmara Mateja omówiła strategię dyskursywną w „Gazecie Wyborczej” i „Rzeczpospolitej” w dyskursie klimatycznym. Tomasz Rawski, Agnieszka Kwiatkowska oraz Hubert Plisiecki z Uniwersytetu SWPS streścili wstępne wyniki analiz mów parlamentarnych z lat 1989–2023 pod kątem stosowania przez parlamentarzystów kategorii „Prawdziwi Polacy”. Tę sesję zamknął referat Izabeli Ejsmunt-Wieczorek reprezentującej Uniwersytet Łódzki. Prelegentka w swym wystąpieniu skupiła się na czasownikach ekspresywnych w gwarach w drugiej dekadzie XXI wieku. Równolegle odbywał się panel drugi poświęcony literaturze, koordynowany przez P. Krupińskiego z US. Głos zabrali: Ewa Kobyłecka-Piwońska z UŁ („*Nie mam pojęcia co to może znaczyć*”. *Język polski w twórczości latynoamerykańskich pisarek i pisarzy pochodzenia żydowskiego*), Przemysław Chojnowski z Uniwersytetu Wiedeńskiego (*Zbigniew Herbert w Niemczech w świetle korespondencji z Karlem Dedeciusem*), Dorota Burda-Fischer z Uniwersytetu w Hajfie (*Znalezione i zagubione w języku hebrajskim. Tłumaczenie i percepcja Ksiąg Jakubowych Olgi Tokarczuk w Izraelu*). W kręgu literackich zagadnień pozostała Semitha Cevallos z Federalnego Uniwersytetu Parany, która wygłosiła referat pt. *W poszukiwaniu Tadeusza Milana Grzybczyka, polskiego poety w południowej Brazylii*. Prelegentka w swoim wystąpieniu szczegółowo omówiła czynniki, które doprowadziły do zapomnienia o życiu i twórczości polskiego poety. Skoncentrowała się również na odkrywaniu jego losów i nieznanych dotąd dzieł. Drugą sesję tego dnia zakończyło wystąpienie Marty Agnieszki Tiutiunnyk z Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej

(*Macierzyństwo w prozie emigracyjnej Danuty Mostwin*). Trzecia sesja panelowa, skupiająca się na nauczaniu języka polskiego poza granicami Polski, była prowadzona przez Dorotę Orsson z US. Jako pierwsza wystąpiła Irena Masojć z Uniwersytetu Witolda Wielkiego w Kownie, która przybliżyła 30-letnie badania języka i kultury prowadzone przez polonistów z Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej na Uniwersytecie Witolda Wielkiego na Litwie (*Znaczenie kształcenia kulturowego i międzykulturowego w dydaktyce języka polskiego na Litwie*). Następnie Magdalena Telus z Kompetenz- und Koordinationszentrum Polnisch omówiła obecność języka polskiego i niemieckiego w systemach edukacyjnych obu krajów. Poruszyła również kwestię finansowania nauczania języków mniejszościowych oraz zaprezentowała inicjatywy na rzecz promocji języka polskiego w Niemczech, w tym powstanie Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. Maksymiliana Kolbego i finansowanie projektu KoKoPol (*Debata o języku polskim w Niemczech: powrót do językowego nacjonalizmu czy tęsknota za równouprawnionym dialogiem?*), a Magdalena Wiażewicz reprezentująca SENBJF/Związek Federalny Nauczycieli Języka Polskiego omówiła istniejące programy nauczania języka polskiego w kontekście szkolnictwa średniego w Berlinie oraz przyjrzała się wymaganiom dotyczącym tekstów pisanych i ich zastosowania w dydaktyce (*Kuźnia talentów i warsztat kowali. Nauczanie języka polskiego jako obcego i języka pochodzenia w Szkole Europejskiej*). Marcin Krzymuski z Urzędu Miasta we Frankfurcie nad Odrą, Słubicko-Frankfurckie Centrum Kooperacji wygłosił referat pt. *Język sąsiada w Europejskim Dwumieście Frankfurt nad Odrą & Słubice*. Na zakończenie sekcji Izabela Jakubek-Głąb z Uniwersytetu Helsińskiego w swoim wystąpieniu zatytułowanym *Obraz i zmysły w nauczaniu języka polskiego jako obcego* podkreśliła istotną rolę wyobraźni w tym procesie. Prelegentka wyraziła przekonanie, że wykorzystanie wizualizacji odgrywa kluczową rolę w efektywnej edukacji językowej. Obrady popołudniowe rozpoczęły się od wykładów plenarnych, które koordynowała A. Dąbrowska z UW. Głos zabrał P. Żmigrodzki z IJP PAN, który omówił funkcję *hasel dnia* wprowadzoną w *Wielkim słowniku języka polskiego PAN* w 2022 roku – przedstawił zasady doboru tych hasel, procedury ich wyboru na konkretny dzień oraz dokonał analizy dotychczas wykorzystanych terminów. Z kolei Ewa Kołodziejek z US skoncentrowała się na tematyce współcześnie obserwowanych tendencji w kreowaniu słownictwa slangowego, wykorzystując analizę plebiscytu pod nazwą „Młodzieżowe Słowo Roku”.

Podczas popołudniowych obrad czwarty panel został poświęcony językoznawstwu komparatywnemu, a prowadziła go Jolanta Ignatowicz-Skowrońska z US. Uczestniczyli w nim: Diana Blagoeva z Bułgarskiej Akademii Nauk, która w swoim wystąpieniu (*Lakunarne jednostki frazeologiczne w perspektywie polsko-bułgarskiej*) przedstawiła kwestię frazeologii bezekwiwalentnej w kontekście polsko-bułgarskim. Autorka zwróciła uwagę na takie czynniki, jak: unikalne cechy językowego obrazu świata w poszczególnych wspólnotach, niejednolite dziedzictwo kulturowe i historyczne oraz źródła obcych wpływów językowych. Przedmiotem referatu Bożeny Kotuły z Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie były czasowniki mówienia w językach polskim i słowackim. Prelegentka omówiła znaczenie tych słów w kontekście społeczno-kulturowym, ukazując ich realizację w dwu pokrewnych językach (*Polskie i słowackie verba dicendi*). Następnie Alina Yodlovsk z UAM wygłosiła referat pt. *Percepcyjna cecha smaku w umysłach użytkowników języka polskiego w porównaniu z innymi językami*. Jako ostatnia głos

zabrała Magdalena Dąbrowska z UW, która zaprezentowała wstępne wyniki badań nad historią polonistyki na Uniwersytecie Charkowskim na początku XIX wieku. Za studium przypadku posłużyły jej materiały polskie w czasopiśmie „Ukrainskij Wiestnik” z lat 1816–1819 (*„Mowa na dzień otwarcia Katedry Języka Polskiego przy Cesarskim Uniwersytecie Charkowskim...” Piotra Hułaka-Artemowskiego i jej konteksty (nie tylko językoznawcze)*). Równolegle odbywał się panel piąty, koordynowany przez Hannę Pułaczewską z US, poświęcony – ponownie – funkcjonowaniu polonistycznych ośrodków akademickich za granicą. Wzięły w nim udział: Dominika Bucko z UJ (*Specyfika nauczania języka i kultury polskiej na kierunku Studia polskie dla cudzoziemców*), Aleksana Piasecka-Till z Federalnego Uniwersytetu Parany, która mówiła o drodze do utworzenia pierwszej Katedry Polonistyki w Ameryce Południowej (*Historia nauczania języka i kultury polskiej na Federalnym Uniwersytecie Parany w Kurytybie: od kursów ‘języka do celów specjalnych’ do pierwszej polonistyki w Ameryce Południowej*), oraz Ana Fernández Palazzo z Uniwersytetu Narodowego La Plata, opowiadająca o dążeniach zmierzających do tego, aby na argentyńskim uniwersytecie taka katedra również powstała (*Kurs języka polskiego na Uniwersytecie Narodowym La Plata – wyzwania i perspektywy*). Celem kolejnego wystąpienia – Henryki Sokołowskiej z Uniwersytetu Witolda Wielkiego w Kownie – było przybliżenie znaczenia funkcjonujących studiów polonistycznych (*Rola studiów polonistycznych na tle wielokulturowości południowo-wschodniej Litwy*). Ostatni – szósty – panel moderowała A. Seniów z US, a uczestniczyły w nim: Alicja Goczyła-Ferreira z Uniwersytetu Federalnego w Paranie (*Stan badań nad językiem Polonii brazylijskiej po obu stronach Atlantyku*), Monika Wawrzyńczak (*Biblioteka I. Domeyki jako skarbnica polskości w Ameryce Południowej*) i Katarzyna Daraż-Duda z Akademii Ignatianum w Krakowie (*E-magazyny dla polonijnych dzieci i młodzieży „Kumpel dla Polonii” i „Cogito dla Polonii” – studium przypadku*).

Trzeci dzień kongresu rozpoczął się od dwóch wystąpień plenarnych. Anna Seretny z UJ wygłosiła referat zatytułowany *Rodzinnna polityka językowa wobec polszczyzny na obczyźnie*, a następnie głos zabrała Magdalena Smoleń-Wawrzusiszyn z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Prelegentka omówiła próby wypracowania zestawu kluczowych komponentów kulturowych, które mogłyby służyć jako narzędzia w nauczaniu języka polskiego oraz w komunikacji międzykulturowej. Przedstawiła także syntezę dotychczasowych teorii i praktyk w tej dziedzinie, w tym wprowadzenie do polskich badań koncepcji kulturemów. Jako przykład praktycznego zastosowania tych teorii autorka przybliżyła polsko-szwajcarską inicjatywę „Leksykonu emblematów kultury polskiej”, który wykorzystuje metaforyczną aktualizację pojęcia *emblematu*. Dyskusję moderował B. Brehmer z Uniwersytetu w Konstancji. Następnie zorganizowano obrady w dwóch sekcjach tematycznych. Panelowi na temat nauczania JPJO i literatury przewodniczył W. Martyniuk z UJ, a głos zabrały Aiana Prizel-Kania i Beata Terka z UJ, które wygłosiły referat pt. *Polish jest facile! Badanie kompetencji różnojęzycznej na przykładzie języka polskiego jako obcego*. Błędy gramatyczne popełnione przez studentów chińskich, którzy zdawali egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego, były natomiast przedmiotem zainteresowania Rui Mao z Szanghajskiego Uniwersytetu Studiów Międzynarodowych (*Analiza błędów gramatycznych popełnianych przez chińskich studentów na poziomach B1 i B2*). Z kolei Aleksandra Dyderska z KUL omówiła wyniki dotychczas przeprowadzonych badań

dotyczących wpływu języków obcych na posługiwanie się polszczyzną. Natalia Sindetskaja z Uniwersytetu Tallińskiego przedstawiła referat pt. *Pamięć o Stefanie Batorym we współczesnej Estonii*. Drugi panel moderowała E. Kołodziejek z US, a uczestniczyli w nim jako prelegenci: Daniel Dzienisiewicz z UAM (*Praktyka interpunkcyjna w polskojęzycznej korespondencji pocztówkowej*), Michał Mariusz Kózka z UJ (*Appendix do „Moskali...” – o wschodnio-zachodnim dialogu językowo-kulturowym raz jeszcze*), Monika Gryboś z UW (*„Zamiast tajemnic, których się spodziewałam...” Kompetencja tekstotwórcza uczniów zdolnych na przykładzie listu i jego odmian gatunkowych*). Drugą sesję tego dnia zakończyło wystąpienie Joanny Samp-Szulc z UG zatytułowane *Od edukacji językowej uczniów z doświadczeniem migracji do kształcenia przedmiotowego w języku polskim*. Kolejna sekcja, odbywająca się już podczas popołudniowych obrad, również pozostała w kręgu tematyki dotyczącej nauczania języka polskiego poza granicami Polski, działalności szkół polskich za granicą, a także roli polskiej kultury i historii w kontekście międzynarodowym. Wystąpiły: Teresa Bielecka ze Związku Nauczycielstwa Polskiego w Mississaudze (*Nauka języka polskiego w największej polskiej szkole w Kanadzie*), Anna Awakowicz ze Szkoły Polskiej przy Konsulacie Generalnym RP w Chicago (*Działalność szkoły polskiej przy placówce dyplomatycznej w Chicago i jej wkład w rozwój języka, historii, kultury i tradycji polskiej*) i Agnieszka Mikulec (*Historia i kultura polska w Uzbekistanie w kontekście działań edukacyjnych ORPEG, NAWA*). Czwarty panel – koordynowany przez A. Seniów z US – poświęcono roli, jaką polskie instytucje edukacyjne i stowarzyszenia pedagogiczne odgrywają w ochronie i promocji polskiego dziedzictwa kulturowego, zarówno w wymiarze historycznym, jak i współczesnym, zwłaszcza w kontekście diaspory polskiej w Argentynie. Głos zabrali: Jerzy Twaróg z Polskiego Ośrodka Katolickiego OO. Bernardynów w Martin Coronado (OO. *Franciszkanie – strażnicy polskiego dziedzictwa w Argentynie od 1948 r.*) i Teresa Uzarowicz z Polonijnej Organizacji Nauczycieli w Argentynie (*Działalność PONA – historia i terażniejszość*).

Podczas uroczystego zamknięcia II Międzynarodowego Kongresu Języka i Kultury Polskiej komitet organizacyjny wyraził swoją wdzięczność wobec wszystkich, którzy przyczynili się do sukcesu tego wydarzenia, składając serdeczne podziękowania zarówno organizatorom, jak i obecnym gościom. Z entuzjazmem poinformowano o planach dotyczących przyszłej edycji kongresu, która za dwa lata odbędzie się na Uniwersytecie Szczecińskim w Szczecinie. Zachęcono uczestników do dalszego angażowania się w rozwijające się dyskusje i podejmowania wspólnych przedsięwzięć naukowych.